

and popularization among pupils and their parents are also given. While studying the issue the author of the article takes into consideration the opinion both of the contemporary teachers and of the recognized experts in the domain of pedagogy. The demand of the skilled personnel and their appropriate training is determined. The examples of the curriculum of the above mentioned subject are given in the article. The author's position as for the teaching the subject as the main means in the formation of spiritual and moral pupil's personality is stated here.

Key words: *Christian Ethics, human values, spiritual assets, fixed spiritual values, moral norms, a spiritually and morally mature personality, pedagogical domain.*

УДК 37.022

Л. В. Власенко, К. М. Чала

Національний університет харчових технологій

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті описано основні методи навчання іноземних мов і подано їх загальну характеристику, розглянуто технології навчання, їх особливості в процесі вивчення іноземних мов. Розглядаються питання вдосконалення методів навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Також схарактеризовано принципи та напрями навчання, за допомогою яких здійснюється освітня мета. Описано декілька методів навчання: метод активізації можливостей, особистісно-діяльнісний метод, метод особистісно-орієнтованого навчання. Висвітлено мету навчання іноземної мови у ВНЗ, що дозволить реалізувати знання студентів, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань у реальних життєвих ситуаціях.

Ключові слова: *механізм, метод навчання, технологія навчання, інтенсивне навчання.*

Постановка проблеми. З розвитком сучасного суспільства вивчення іноземної мови набуває все більшої популярності, проводяться пошуки нових методів навчання. Одним із таких методів є інтенсифікація навчання іноземних мов. Це поняття часто пов'язують зі швидкісним вивченням мови, головною рисою якого є навчання лише усним формам навчання за короткий період, а така думка є не зовсім правильною.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідження наукової літератури свідчить про те, що проблема організації та оптимізації навчального процесу, удосконалення методів навчання завжди була однією з найбільш актуальних проблем освіти. Ці питання обговорювались у наукових працях багатьох психологів і педагогів, таких як Д. Брунер, П. Гальперін, М. Гузик, Д. Ельконін, Г. Костюк, О. Леонтьєв, І. Лернер, В. Ляудіс та ін.

Мета статті – з'ясувати шляхи вдосконалення методів навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Термін «інтенсивне навчання» вперше був запропонований болгарським вченим Георгієм Лозановим. Саме ним у

1966 р. у Софії був заснований науково-дослідний інститут сугестології. Це наука, яка вивчає навіювання й навіюваність (у викладанні та психології). Ця методика вивчення іноземної мови заснована на вибіркового лексичному матеріалі загальноживаної базової лексики. У процесі навчання не потрібно відразу навантажувати студентів великою кількістю лексичного матеріалу, а поступово збільшувати обсяг навчального матеріалу новими словами або фразами. Одним із важливих моментів сугестивного методу є те, що він не вимагає від студентів активної участі. Механізм швидкого засвоєння навчального матеріалу заснований на запам'ятовуванні лексики на рівні зорового пізнання. Крім того, сугестивний метод базується на підсвідомому запам'ятовуванні, при цьому процес навчання проходить на рівні неусвідомленої психічної діяльності [1].

Для того, щоб повністю зрозуміти стратегію інтенсивного навчання, потрібно виділити певні методичні принципи, на основі яких це навчання базується. Будь-яка методична система розкривається в якісній своєрідності її підсистем та компонентів, особливо в їх взаємодії. Основними підсистемами можна вважати мету, зміст навчального предмету, засоби й методи навчання [3, 15]. Відповідно до підсистем навчання і виділяють методичні принципи навчання, до яких можна віднести принципи особистісного спілкування, особистісно-рольової організації навчального матеріалу, поетапно-концентричної організації матеріалу та процесу навчання, колективної взаємодії.

Особливості таких технологій полягають у:

- 1) використанні прийомів, що активізують свідомі й підсвідомі процеси психіки для створення різноманітної та міцної мовної бази;
- 2) розробці завдань, що мотивують спілкування;
- 3) оптимальній організації колективної взаємодії студентів між собою та викладачем [2, 9].

Серед великої кількості підходів до навчання й напрямів здійснення освіти можна виділити два провідних. Один із них – авторитарний, репресивний – уособлював собою командну, імперативну педагогіку, жорстко регламентуючи суб'єктно-об'єктні відносини між викладачем і студентом. Інший вбачав у підході – основу процесу навчання й виховання педагогіки співробітництва, метою якої є розвиток особистості студента.

Проблема взаємодії викладача та студента набула особливої актуальності починаючи з 70-х років ХХ століття у зв'язку з інтенсивною розробкою й реалізацією комунікативного підходу в навчанні іноземних мов. Розвиток у студентів уміння організувати свою мовну поведінку

мовою, яку вони вивчають, адекватно задачам спілкування, тобто розвиток комунікативної компетенції, став пріоритетним напрямом у сфері навчання іноземних мов.

Основні психолого-педагогічні принципи, що лежать у основі методу активізації резервних можливостей особистості, органічно пов'язані з провідними теоретичними положеннями психологічної школи (концепція особистості А. Н. Леонтьєва, теорія колективу А. В. Петровського), впливають із уявлень про мовну діяльність, що були вироблені психолінгвістикою (А. Н. Леонтьєв, І. А. Зимня), ураховують можливості використання сфери несвідомого в навчанні (Г. Л. Лозанов). Усе це визначає широку варіативність застосування цих принципів. Це обумовило різноманітність термінів для позначення методів навчання: суггестопедичний, емоційно-значеннєвий, модульний, індивідуально-комунікативний.

Із середини 80-х років ХХ століття комунікативний підхід до навчання іноземних мов вступив у новий етап свого розвитку. Лінгвісти й лінгводидакти почали виявляти зацікавленість не просто мовними здібностями, але й здібністю людини розуміти та породжувати мовні висловлювання. З'явилися такі категорії, як глобальна компетенція, мовна особистість, мовна свідомість. Поряд з оволодінням студентами лексичним мінімумом відповідно до граматичної й синтаксичної структури мови, йдеться і про оволодіння концептами культури іносоціума, а також комунікативно-поведінковими навичками й уміннями. Тобто основний акцент навчальної дисципліни «іноземна мова» спрямовується на формування в студентів багатокомпонентного набору мовних умінь, здібностей до здійснення мовних дій різного ступеня складності, вчинків, що містять виявлення й характеристику мотивів і цілей, що спонукають розвиток особистості, її поведінку [4, 45].

Процес навчання іноземних мов повинен виключати мало усвідомлену активність студентів на рівні мовної поведінки й розвивати здатність здійснювати комунікативну діяльність самостійно не тільки та не стільки на репродуктивному рівні, скільки на рівні продуктивному, творчому. Така здатність відрізняє лише особистість вільну, розкріпачену, що вміє діяти від себе особисто, тобто таку, що вміє реалізувати свої особисті комунікативно-пізнавальні потреби. Було встановлено, що розвивати свої комунікативно-пізнавальні потреби студент може двома способами. Перший пов'язаний із використанням прийомів, що стимулюють ситуацію реального мовного спілкування (розігрування діалогів-зразків, ділові ігри тощо). Другий спосіб – побудова в навчальному

процесі «запропонованих обставин» таким чином, щоб студент реально знаходився в ситуації, коли йому доводиться діяти так чи інакше.

У світлі сучасної моделі навчання іноземних мов другий спосіб є більш ефективним. До того ж спілкування – це не простий обмін інформацією, спрямований на досягнення певної мети, це активна взаємодія учасників цього процесу, мета якого найчастіше має «немовний» характер. Мова виступає лише засобом здійснення цієї взаємодії, у ході якої люди, впливаючи один на одного за допомогою знаків, організовують свою спільну діяльність.

Нова педагогічна парадигма, визначаючи зміну характеру процесу навчання, припускає й зміну характеру основної схеми взаємодії викладача та студентів. Це повинна бути схема суб'єкт-суб'єктного рівнопартнерського освітнього співробітництва викладача й студентів у спільному, дидактично організованому викладачем вирішенні навчальних комунікативно-пізнавальних задач. Методичні проблеми осмислюються сьогодні з позиції декількох сфер процесу навчання іноземних мов: викладач–студент і викладання мови–вивчення мови. При цьому особлива увага приділяється сфері, зв'язаній з процесами засвоєння мови. Досліджувати загальні закономірності навчання мови – значить дати опис моделі володіння мовою та механізму її функціонування й відповісти на запитання, яким чином відбувається засвоєння мови.

Найбільш адекватною сучасним методичним поглядам є так звана лінгводидактична модель «міжмовної компетенції». У ході навчання іноземної мови студент утворює власну, самостійну мовну систему, що має основні риси рідної та досліджуваної мов – «змішаний/міжмовний код», а також свої власні специфічні особливості, незалежні від перших двох мов. Міжмовний код розвивається динамічно, на основі загального мовного досвіду студента в ході оволодіння останнім різними стратегіями спілкування.

Розглядаючи мову як засіб людської комунікації, як складову частину багатоаспектної соціальної взаємодії, представники «міжмовної» гіпотези вважають, що в процесі оволодіння іноземною мовою студент будує свої власні індивідуальні гіпотези щодо засвоюваних елементів мови. Він усвідомлює наявність чи відсутність у своєму мовному досвіді з іноземної мови адекватних для спілкування засобів і самостійно приймає рішення щодо вибору стратегії, щоб відбувся акт спілкування з носіями мови, яка вивчається.

У зв'язку з посиленням психологічної складової наук, що займаються аналізом мовної комунікації, одним з основних принципів навчання

став принцип особистісно орієнтованого навчання. У роботах С. Д. Рубінштейна [4, 55] і А. Н. Леонтьєва були закладені основи особистісно-діяльнісного підходу до процесу навчання іноземних мов. Даний принцип, будучи відображенням нової освітньої філософії, залишається у вітчизняній методиці навчання іноземних мов, і в даний час є одним з основних у реалізації гуманістичних ідей у навчанні предмету. Він відповідає діяльнісній природі навчальної дисципліни «іноземна мова». Якщо в центрі навчання знаходиться особистість студента, який розвивається, то взаємодія студента з викладачем і товаришами по групі (як фактор у розвитку особистості студента) привертає увагу дослідників у галузі методики викладання іноземних мов. У методичній літературі накопичений багатий теоретичний і практичний досвід, що дозволяє зрозуміти сутність і специфіку особистісно орієнтованого навчання, переосмислити роль і функції викладача та статус студента в навчальному процесі. Розглядаючи особистість як суб'єкт діяльності, який формується в діяльності й у спілкуванні, виникає необхідність урахування національних, статево-вікових, індивідуально-психологічних особливостей студента як особистості.

Висновки. Зміст навчання, його організація відповідно до даної гіпотези сприятимуть стимулюванню студента до вільного та творчого прояву власної мовної активності. Навчити творчо користуватися мовою можна тільки під час активного спілкування (взаємодії) всіх суб'єктів навчального процесу, тому на заняттях повинні переважати способи навчання, спрямовані не тільки на засвоєння системи мови. Таким чином, розглянуто декілька методів навчання іноземних мов: методу активізації резервних можливостей, особистісно-діяльнісного методу, особистісно орієнтованого навчання, лінгводидактичної моделі «міжмовної компетенції», які розглядаються нами у світлі сучасної моделі навчання іншомовного спілкування, і дають підстави стверджувати, що тільки багатоаспектна комунікативна взаємодія викладача й студентів створює найкращі умови для навчання іноземної мови та формування особистості кожного студента.

Оскільки термін «метод» має різне тлумачення, класифікація методів навчання викликає певні труднощі, тому що в основі їх назв лежать найрізноманітніші ознаки. Залежно від того, який аспект мови переважає в навчанні, метод має назву граматичного чи лексичного. Згідно з тією роллю, яку відіграють рідна мова та переклад у процесі навчання іноземних мов, методи діляться на перекладні й безперекладні (прямі). Назва методу може бути зумовлена видом мовленнєвої діяльності, що

складає мету навчання, у зв'язку з чим розрізняють усний метод і метод навчання читання. Отже, метою навчання іноземної мови у ВНЗ є оволодіння комунікативними компетенціями, що дозволять реалізувати знання студентів, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань у реальних життєвих ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика изучения языков. Метод Лозанова. – Суггестология – изучение внушения и внушаемости [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://filolingvia.com/publ/67-1-0-104>.
2. Китайгородская Г. А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Г. А. Китайгородская. – М. : Высшая школа. – 1986. – 344 с.
3. Рабинович Ф. М. Интенсивные методы обучения иностранным языкам и средняя школа / Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарова // Иностр. яз. в шк. – 1991. – № 1. – С. 9–17.
4. Халеева И. И. Основы теории обучения пониманию иностранного языка (подготовка переводчика) / И. И. Халеева. – М. : Высшая школа, 1999.
5. Khapp-Potthoff A. Fremdsprachenlernen und lehren. Eine Einführung in die Didaktik vom Standpunkt der Zweitsprachenerwerbsforschung / A. Khapp-Potthoff, K. Khapp / Verl.W.Kohlhammer. – Stuttgart, Berlin, Köln, Main, 1992.

РЕЗЮМЕ

Власенко Л. В., Чалая К. М. Общая характеристика изучения иностранных языков.

В статье описаны основные методы изучения иностранных языков, дана общая характеристика, рассмотрены технологии изучения, их особенности в процессе изучения иностранных языков. Рассматриваются вопросы усовершенствования методов изучения иностранных языков в высших учебных заведениях. Также дана краткая характеристика принципов и направлений учебного процесса, с помощью которого осуществляется образовательная цель. Описаны несколько методов изучения: метод активизации возможностей, личностно-ориентированный метод, метод личностно-ориентированного обучения. Отражена цель изучения иностранного языка в ВУЗАХ, которая позволит реализовать знание студентов, навыков для решения конкретных коммуникативных заданий в реальных жизненных ситуациях.

Ключевые слова: механизм, метод изучения, технологии изучения, интенсивное обучение.

SUMMARY

Vlasenko L., Chala K. General characteristic of methods of learning foreign languages.

In the article the main methods of learning foreign languages are overviewed, and their general characteristic is given. The technologies of learning foreign languages, their particularities during the process of foreign language studying are described. The questions of improvement of methods of learning foreign languages in higher educational establishments are examined. With the development of modern society there is a greater personal interest in the study of foreign language, the searches of new methods of studies are conducted. One of such methods is intensification of foreign language studies. This concept is often bound to the speed language study, that is to the verbal forms of studies for a short period. The short description of the principles and directions of studies, by means of that an educational aim comes true, is also given in the article. A few methods of studies are described: the method of activation of possibilities, the personally oriented method, and the

method of the personality-oriented studies. The personality-oriented approach and educational project combine the upbringing with the education into the united process of the support, the socially-pedagogical defense and the development of the students, the preparation of a personal process of the creativity and self-realization.

Next to students' studying of lexical minimum in accordance with the grammatical and syntactic structure of language, we speak about the students' skills and abilities. The basic accent of educational discipline of «foreign language» is directed on the forming for the students' component set of language abilities, capacities for realization of language actions, of different degree of complication, acts, that contain an exposure and description of reasons and aims that induce development of a personality, his behavior and skills.

The aim of studies of foreign language is reflected in higher educational establishments of higher learning that will allow realizing knowledge of the students, skill for the decision of concrete communicative tasks in the real vital situations.

Key words: *mechanism, methods of learning, technologies of studying, intensive studying.*

УДК 37.013:572.9(477)

Н. А. Горбова

Мелітопольський державний педагогічного
університет імені Б. Хмельницького

КУЛЬТУРНО-АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕТНОПЕДАГОГІКИ У ГАРМОНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Досліджено роль етнопедагогіки як культурно-антропологічного феномену у формуванні цілісної, гармонійної особистості. Доведено важливість побудови культурно-освітнього простору на підвалинах відродження національної свідомості та повазі традицій народу, що уможливується імплементацією культурно-антропологічних засад вітчизняної етнопедагогіки у зміст навчання і виховання. Акцентовано увагу на необхідності включення у зміст освіти культурно-антропологічних засад етнопедагогіки та доведено, що використання в навчально-виховному процесі культурно-антропологічних засад етнопедагогіки та етнопедагогічних принципів виховання сприятиме розвитку всесторонньо розвинутої, гармонійної особистості.

Ключові слова: *культурно-антропологічний підхід, етнопедагогіка, культуровідповідність, народне виховання, природовідповідність, культурно-освітній простір, культурно-антропологічні засади.*

Постановка проблеми. Особливого значення сьогодні набуває проблема людиномірності освіти, науки й пізнання особистості, яка не лише безпосередньо пов'язана з домінуючими гуманістичними тенденціями сучасного педагогічного процесу, а й спрямовує його на створення умов повноцінного життя особистості, яка навчається. Важливу роль у цьому процесі відіграє етнопедагогіка, як наука, що досліджує особливості народної педагогіки, вивчає народний досвід щодо навчання й виховання підростаючого покоління, співвідносить його із загальними тенденціями освіти та з'ясовує їх відповідність сучасним завданням виховання.